

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności objętych programem nauczania wiedzy o społeczeństwie w klasie ósmej w zakresie przewidzianym na ocenę dopuszczającą,

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
Pierwsze półrocze					
Życie społeczne					
1. Człowiek w społeczeństwie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe potrzeby człowieka; - wymienia osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; - podaje przykłady ról społecznych; - podaje przykłady norm społecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podaje przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopasowuje wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnia znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>; - wyjaśnia, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podaje przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienia podstawowe kategorie norm społecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostrzega i przedstawia zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawia czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznaje i dopasowuje wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawia pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonuje autorefleksji, wskazuje swoje mocne i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewiduje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonuje analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawia problem

				<p>słabe strony;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzega konflikt ról społecznych; - wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych. 	<p>przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocenia zjawisko, dostrzega problemy i zagrożenia. Wskazuje przyczyny i konsekwencje].</p>
<p>2. Grupy społeczne</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady grup społecznych; - podaje przykłady konfliktów społecznych; - wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe cechy grup społecznych; - określa, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienia grupy społeczne, do których należy; - wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podaje przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazuje cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podaje przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podaje przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazuje dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; - rozpoznaje typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopasowuje właściwe cechy do podanych grup społecznych; - rozpoznaje sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównuje konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazuje ich dobre i złe strony; - uzasadnia wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonuje analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazuje strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnia wybór sposobu rozwiązania konfliktu].
<p>3. Komunikacja i autoprezentacja</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe rodzaje komunikacji; - podaje przykłady komunikatów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnia, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odczytuje znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokonuje krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy

	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnia nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podaje przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]. 	<ul style="list-style-type: none"> niewerbalnych; - wymienia czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienia podstawowe cechy postawy asertywnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienia zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - stosuje w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznaje postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - wyjaśnia, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzega i opisuje przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnia, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji. 	<ul style="list-style-type: none"> [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonuje krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności;
4. Życie rodzinne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienia podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców]. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienia potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienia rodzaje współczesnych rodzin; - wymienia podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienia podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienia podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podaje nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównuje cechy różnych typów rodzin / rozpoznaje poszczególne typy rodziny; - wymienia czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienia instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazywać przykłady [rozpoznaje sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznaje sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnia, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazuje zależności między systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuje działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.

5. Edukacja i praca	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zadania szkoły, - wymienia poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienia podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienia osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia funkcje, które pełni szkoła, - odczytuje ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawia różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określa, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienia formy organizacji życia szkolnego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawia wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - planuje swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - charakteryzuje poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznaje przypadki naruszenia praw ucznia. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnia, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienia czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenia pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenia i uzasadnia swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuje działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - planuje działanie informujący społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
6. Ekonomia na co dzień	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odróżnia dochody rodziny od wydatków; - wymienia podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienia podstawowe prawa przysługujące konsumentowi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienia rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienia podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podaje przykłady łamania praw konsumenta; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia [uzasadnia ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienia przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisuje strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienia podstawowe zasady, którymi powinien kierować się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektuje działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; - wyjaśnia, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach ocenia ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].

		- wypełnia typowy formularz reklamacyjny.	świadomy konsument.		
Prawo i prawa człowieka					
1. Czym są prawa człowieka?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady praw przysługujących dzieciom; - podaje przykłady praw i wolności człowieka; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne funkcje praw i wolności człowieka; - podaje , kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podaje , kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>; - podaje przykłady łamania praw dziecka; - podaje przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnia, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienia prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>; - rozwija skrót UNICEF 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnia, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - prezentuje w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej wybraną formę aktywności UNICEFU.
2. Katalog praw człowieka	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podaje przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznaje przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuje działania na propagujące w klasie i w szkole ideę ochrony praw i wolności człowieka.
3. Ochrona praw	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienia instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podaje przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podaje przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienia przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukuje w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenia [uzasadnia] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i ocenia poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - prezentuje działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.
4. Bezpieczeństwo nieletnich	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania Internetu przez młodych ludzi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienia podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z Internetu - wskazuje formy cyberprzemocy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z Internetu; - przedstawia wady i zalety aktywności na forach społecznościowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promuje wśród rówieśników zasady prawidłowego korzystania z Internetu.
5. Służby ochrony prawa	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady działań policji; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne zadania policji; - wymienia główne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wraz z grupą innych uczniów planuje działania mające na celu

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podaje przykłady działań straży miejskiej. 	<p>prawa przysługujące policjantom;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; - wymienia rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; - uzasadnia konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnia, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej 	<p>domowej, przemocy rówieśniczej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretuje przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych. 	<p>przeciwdziałanie przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole.</p>
--	--	--	--	--	---

Społeczność lokalna i regionalna

<p>1. Czym jest samorząd?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa , kto tworzy samorząd uczniowski; - podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienia podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określa , w której gminie, powiecie i województwie mieszka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce; - podaje przykłady samorządów zawodowych; - podaje przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznaje herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnia, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienia organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określa , jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznaje herb województwa, w którym mieszka; - podaje imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności; - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnia, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - wymienia organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;
--------------------------------------	---	--	---	--	--

		najważniejsze funkcje w swojej gminie.			
2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy gminy, w której mieszka; - podaje przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określa, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zadania gminy; - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podaje sposób wyłaniania władz gminy; - podaje przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienia zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienia źródła finansowania gminy; - podaje przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnia pojęcie budżet obywatelski; - wyszukuje informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasowuje odpowiadające im organy; - omawia przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnia, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnia, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podaje przykłady działania młodzieżowej rady gminy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - prezentuje w formie multimedialnej strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
3. Powiat i województwo	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy powiatu i województwa; - podaje przykłady spraw załatwianych w starostwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnia organy uchwałodawcze od 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - interpretuje przepis prawa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - prezentuje w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej swój

	powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określa , gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.	organów wykonawczych powiatu i województwa; - podaje sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podaje przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.		powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa	Uczeń: - podaje przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; - odszukuje stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .	Uczeń: - sporządza wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; - wymienia podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnia pojęcie korupcja; - wymienia praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnia wniosek o wydanie dowodu osobistego.	Uczeń: - wyszukuje informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; - wyjaśnia, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznaje przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji; - wskazuje działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnia konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - prezentuje strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	Uczeń: - w zespole z grupą innych uczniów, projektuje inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.
Drugie półrocze					
1. Naród i ojczyzna	Uczeń: - podaje przykłady polskiego dziedzictwa narodowego;	Uczeń: - wymienia główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową;	Uczeń: - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnia, jakie znaczenie dla	Uczeń: - uzasadnia , że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnia, w jaki sposób	Uczeń: - wyjaśnia, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienia i rozpoznaje polskie symbole narodowe; - nazywa swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznaje Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ojczyzna; - opisuje polskie symbole narodowe; - wymienia sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienia najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawia zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	<p>współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia historię polskich symboli narodowych; - wymienia różne rodzaje tożsamości społecznych. 	<p>historia kształtowała polską tożsamość narodową,</p> <ul style="list-style-type: none"> - do podanych świąt narodowych dopasowuje odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawia negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych, - wyjaśnia, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej. 	<p>narodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia na plakacie lub prezentacji multimedialnej wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata, - prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego; - przedstawia czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
2. Obywatelstwo i narodowość	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podaje przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienia postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odróżnia [rozpoznaje na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienia więzi łączące obywatela i państwo; - wymienia podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; - wyjaśnia, na czym polega zasada krwi; - wymienia cechy dobrego obywatela. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnia, na czym polega różnica między obywatelstwem a narodowością; - wymienia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; - wyjaśnia, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnia konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawia konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na plakacie lub w prezentacji multimedialnej prezentuje wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnia , odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.

3. Czym jest patriotyzm?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podaje przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie patriotyzm; - wymienia przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównuje postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazuje zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmuje dyskusję na temat współczesnego patriotyzmu, przedstawia wzory zachowań patriotycznych i przykłady zachowań przeciwnych
4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienia podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnia pojęcie Polonia, - odczytuje z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytuje z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienia podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienia związki łączące Polonię z Polską. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienia kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienia główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnia konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje na plakacie lub w formie prezentacji multimedialnej historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce

<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<p>Uczeń: - podaje przykłady / rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznaje postawy tolerancyjne i braku tolerancji.</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnia pojęcie tolerancja; - odróżnia postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podaje przykłady stereotypów.</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia pojęcie stereotyp; - wymienia cechy stereotypu; - wyjaśnia, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi. - porównuje postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnia słuszność postawy tolerancyjnej.</p>	<p>Uczeń: - uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; - przedstawia społeczne konsekwencje stereotypizacji.</p>	<p>Uczeń: - podejmuje na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.</p>
---	---	--	--	---	--

Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

<p>1. Państwo i demokracja</p>	<p>Uczeń: - podaje przykłady działań władzy państwowej; - wymienia podstawowe cechy państwa; - wymienia nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienia podstawowe funkcje państwa; - podaje przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienia podstawowe cechy państwa demokratycznego.</p>	<p>Uczeń: - wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienia korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienia podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasowuje działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.</p>	<p>Uczeń: - wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazuje na mapie Europy monarchie i republiki; - podaje przykłady współczesnych państwa autorytarnych; - podaje przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.</p>	<p>Uczeń: - porównuje pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.</p>
<p>2. Polska państwem demokratycznym</p>	<p>Uczeń: - wymienia główne rodzaje władzy państwowej; - wymienia organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce; - podaje nazwę ustawy zasadniczej.</p>	<p>Uczeń: - wymienia podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnia, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienia źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienia szczególne cechy konstytucji.</p>	<p>Uczeń: - wymienia rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnia, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnia, czym jest preambuła; - wyjaśnia, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienia wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonuje interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawia główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazuje wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawia historię</p>

			<p>przepisy dotyczące wskazanych kwestii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku. 		<p>polskiego konstytucjonalizmu.</p>
<p>3. Sejm i Senat RP</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy ustawodawczej; - wymienia główną funkcję Sejmu i Senatu; - określa, z kogo składa się Sejm i Senat; - podaje zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; - podaje przykład partii politycznej działającej w Polsce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, z ilu postów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienia najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnia, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnia, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymienia zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podaje przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnia zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnia pojęcie immunitet; - wymienia główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnia, co jest głównym celem działalności partii politycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównuje rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnia, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; - wyjaśnia pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów; - wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazuje skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje prezentację multimedialną w której prezentuje wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości] - wyszukuje w Internecie informacje o składzie polskiego parlamentu po 1989 roku
<p>4. Prezydent i Rada Ministrów</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy wykonawczej w Polsce; - podaje imię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienia podstawowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omawia główne zasady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnia na czym polega 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentuje zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie

	<p>i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</p> <p>- określa sposób powoływania Prezydenta RP;</p> <p>- podaje przykład uprawnienia Prezydenta RP.</p>	<p>kompetencje Prezydenta RP;</p> <p>- wymienia podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</p>	<p>procedury tworzenia rządu;</p> <p>- przedstawia podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</p>	<p>zasada kontrasygnaty;</p> <p>- przedstawia główne zadania wskazanych ministerstw;</p> <p>- wymienia Prezydentów RP po 1989 r.</p>	<p>zgromadzonych informacji, wyjaśnia, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</p>
5. Sądy i trybunały	<p>Uczeń:</p> <p>- podaje przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu;</p> <p>- wymienia rodzaje sądów w Polsce.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wymienia główne zasady postępowania sądowego;</p> <p>- wymienia nazwy trybunałów działających w Polsce;</p> <p>- określa główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;</p> <p>- wyjaśnia, czym zajmują się sądy administracyjne.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- rozpoznaje główne zasady postępowania sądowego,</p> <p>- wyjaśnia, na czym polega zasada niezależności sądów;</p> <p>- wyjaśnia, na czym polega zasada niezawisłości sędziów;</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym;</p> <p>- wymienia strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wymienia zasady gwarantujące niezawisłość sędziów,</p> <p>- wyjaśnia, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego;</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego,</p> <p>- wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- omawia strukturę i hierarchię sądów w Polsce;</p> <p>- zaprezentuje strukturę organizacyjną sądu rejonowego;</p> <p>- zajmuje stanowisko w dyskusji o roli ławników w procesie sądowym [zgromadzi i formułuje argumenty i kontrargumenty].</p>
6. Organizacje pozarządowe	<p>Uczeń:</p> <p>- podaje przykłady organizacji pozarządowych;</p> <p>- podaje przykłady działań wolontariuszy.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- podaje przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się;</p> <p>- przedstawia przykłady stowarzyszeń i fundacji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wyjaśnia pojęcia: fundacja i stowarzyszenie;</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę pełnią związki zawodowe;</p> <p>- uzasadnia konieczność angażowania się w działania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się;</p> <p>- wyjaśnia różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;</p>	<p>Uczeń:</p> <p>- prezentuje w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura</p>

		działających w swoim środowisku lokalnym; - podaje przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienia cechy wolontariatu.	organizacji pozarządowych; - przedstawia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienia główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce.	- wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.	organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawia historię NSZZ "Solidarność";
7. Media i opinia publiczna	Uczeń: - podaje przykłady środków masowego przekazu; - podaje przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.	Uczeń: - podaje główne cechy środków masowego przekazu; - podaje główne cechy opinii publicznej; - wymienia główne funkcje mediów; - podaje przykłady mediów społecznościowych; - odczytuje, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienia główne funkcje reklamy.	Uczeń: - odczytuje cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazuje pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienia główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienia podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach.	Uczeń: - dostrzega środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnia, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnia konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - wyszukuje w Internecie i przedstawia na forum klasy przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnia konieczność oddzielania faktów od opinii w odbiorze informacji z mediów.	Uczeń: - wyjaśnia, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonuje krytycznej analizy wybranej reklamy;
Sprawy międzynarodowe					
1. Organizacje międzynarodowe	Uczeń: - rozwija skrót ONZ; - rozwija skrót NATO; - podaje przykłady	Uczeń: - wymienia , główne cele i zadania ONZ; - wymienia główne cele i zadania NATO;	Uczeń: - wyjaśnia, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnia, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa;	Uczeń: - wyjaśnia, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnia, jaką rolę odgrywa	Uczeń: - charakteryzuje wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska

	<p>działań podejmowanych przez ONZ; - podaje przykłady działań podejmowanych przez NATO.</p>	<p>- rozpoznaje przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienia główne organy ONZ.</p>	<p>- określa , kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnia, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnia pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienia przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.</p>	<p>NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienia nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</p>	<p>polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO.</p>
2. Unia Europejska	<p>Uczeń: - wymienia rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - wymienia państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.</p>	<p>Uczeń: - określa , kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; - wymienia imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienia główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienia główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</p>	<p>Uczeń: - wymienia główne etapy integracji europejskiej; - wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnia główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podaje nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienia imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>	<p>Uczeń: - podaje podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej, - przedstawia wady i zalety procesu integracji europejskiej, - prezentuje sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>	<p>Uczeń: - charakteryzuje wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej; - przedstawia na plakacie lub w formie prezentacji multimedialnej wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.]</p>
3. Polska w Unii Europejskiej	<p>Uczeń: - podaje przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podaje rok, w którym Polska</p>	<p>Uczeń: - wyjaśnia, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienia prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej,</p>	<p>Uczeń: - podaje informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podaje przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnia, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</p>	<p>Uczeń: - ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawia korzyści i zagrożenia; - wyjaśnia, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawia korzyści</p>	<p>Uczeń: - podaje przykłady inwestycji gminnych, finansowanych ze środków unijnych; - prezentuje na forum klasy wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.</p>

	przystąpiła do Unii Europejskiej.	- wymienia nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.		wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.	
4. Problemy współczesnego świata	Uczeń: - wymienia przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podaje przykłady pomocy humanitarnej.	Uczeń: - wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podaje przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.	Uczeń: - podaje przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podaje przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnia konieczność udzielania pomocy humanitarnej.	Uczeń: - podaje przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnia, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnia pojęcia Grupa G7.	Uczeń: - prezentuje w formie plakatu lub prezentacji multimedialnej działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - prezentuje problemy wybranego państwa globalnego Południa.
5. Konflikty zbrojne na świecie	Uczeń: - podaje przykłady działań terrorystycznych; - podaje przykłady konfliktów międzynarodowych.	Uczeń: - podaje przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem; - wymienia skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.	Uczeń: - na wybranych przykładach przedstawia przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych; - wymienia skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymienia cechy ludobójstwa.	Uczeń: - przedstawia różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnia, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.	Uczeń: - charakteryzuje wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].